

Pensionsåldrar och arbetslivets längd - svar på regleringsbrevsuppdrag 2023

April 2023 | PUBLIKATION

Robin Fondberg, Linnea Wikmark Kreuger

Sammanfattning

April 2023 | PUBLIKATION

Robin Fondberg, Linnea Wikmark Kreuger | VER 2023-161

Under 2022 var den genomsnittliga åldern för att börja ta ut allmän pension 64,8 år medan utträdesåldern ur arbetskraften var 64,2 år. Inträdesåldern i arbetskraften var i genomsnitt 22,2 år. För inrikes födda var den genomsnittliga intjänandetiden till pensionen 43,0 år, motsvarande siffra för utrikes födda var 23,5 år.

Innehåll

[Sammanfattning](#)

[Inledning](#)

[Medelpensioneringsålder](#)

[Utträdesålder](#)

[Inträdesålder](#)

[Antal år med pensionsrätt](#)

[Bilagor och fotnoter](#)

Det finns olika definitioner och mått för att mäta genomsnittlig pensionsålder. I rapporten redovisar vi utvecklingen för fyra mått på genomsnittlig pensionsålder: ett mått som mäter medelpensioneringsålder och tre mått som mäter utträdesålder. Måtten belyser olika aspekter av vad som kan ses som pensionsålder: när man påbörjar sitt uttag av pension och när man lämnar arbetslivet. Därutöver redovisar vi tre mått som mäter genomsnittlig inträdesålder på arbetsmarknaden och i pensionssystemet. Vi redovisar också genomsnittligt antal år med

intjänande av pensionsrätter för inrikes och utrikes födda. [Tabell 1](#) sammanfattar de olika måtten för 2020, 2021 och, i de fall det är möjligt, 2022.

Tabell 1 Genomsnittsålder för pensionering samt in- och utträde

Mått	2022	2021	2020	Förklaring
Medelpensioneringsålder	64,8	64,9	65,0	Påbörjar uttag av allmän pension
Uträdesålder ur arbetskraften	64,2	64,4	64,2	Lämnar arbetskraften
Uträdesålder ur lönearbete	—	62,4	60,6	Lönearbete upphör
Uträdesålder ur pensionsintjänande	—	65,8	65,5	Slutar tjäna in pensionsrätter
Inträdesålder i arbetskraften	22,2	22,0	22,6	Börjar delta i arbetskraften
Inträdesålder i lönearbete	—	27,1	28,6	Påbörjar lönearbete
Inträdesålder i pensionsintjänande	—	20,4	21,4	Börjar tjäna in pensionsrätter
Antal år med pensionsrätt, inrikes födda	43,0	43,0	42,7	Antal år med intjänande till inkomstgrundad pension för inrikes födda som påbörjat uttag av inkomstpension respektive år
Antal år med pensionsrätt, utrikes födda	23,5	24,7	23,9	Antal år med intjänande till inkomstgrundad pension för utrikes födda som påbörjat uttag av inkomstpension respektive år

Källa: Pedal, SCB och Eurostat.

Definitioner av mått

I *arbetskraften* ingår både sysselsatta och arbetslösa, givet att de har sökt arbete. Även föräldralediga och sjukskrivna räknas med bland de sysselsatta om de har en bakomliggande anställning och uppfyller vissa andra krav.

I *lönearbete* ingår de personer som har rena löneinkomster om 2 inkomstbasbelopp respektive år, vilket motsvarade 142 000 kronor år 2022. Inkomster från aktivt bedriven näringsverksamhet ingår, medan inkomster som inte är direkta löneinkomster, såsom föräldrapenning, a-kassa, aktivitetsstöd etc. inte ingår i begreppet lönearbete.

I *pensionsrättsintjänande* ingår de individer som har pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp. I pensionsgrundande inkomst ingår löneinkomst, inkomst från aktivt bedriven näringsverksamhet men även socialförsäkringsersättningar. Pensionsgrundande belopp ges vid studier, barnår, plikttjänstgöring samt viss sjuk- och aktivitetsersättning.

Medelpensionerings- och utträdesålderns utveckling över tid

2022 var den beräknade medelpensioneringsåldern 64,8 år. Skillnaden mot 2021 var liten, men medelpensioneringsåldern verkar återigen minska något jämfört med toppnoteringen 2020. Spridningen för när personer tar ut sin allmänna pension har ökat markant över tid. För

årskullen född 1938 tog 78 procent ut sin pension vid 65 års ålder och för varje yngre årskull har denna andel minskat. Av de som föddes 1957 var det 38 procent som tog ut sin pension vid 65.

Utträdesåldern från arbetsmarknaden har stigit över tid. Efter minskningen som noterades 2020 ökade samtliga mått återigen under 2021, den största ökningen sågs för utträde ur lönearbete. Denna serie uppvisar dock återkommande stor variation, till skillnad från de andra två måtten som är mer jämna i sin utveckling. För utträdesålder ur arbetskraften finns det tillgänglig data även för 2022, utträdesåldern låg då på 64,2 år en viss nedgång jämfört med föregående år.

Inträdesålder

Inträde i arbetskraften har legat relativt konstant mellan 22 och 23 år sedan slutet på 1990-talet. Kvinnor inträder senare än männen både i arbetskraften och i lönearbetet, men påbörjar intjänande av pensionsrätter tidigare. Detta är förmodligen en effekt av kvinnors större deltagande i studier, vilket ger pensionsrätter. År 2021 minskade inträdesåldern för alla tre måtten. För det mest akutella året 2022 ökade inträdesåldern i arbetskraften till 22,2 år, en ökning med 0,2 år från föregående år. Ökningen drevs helt av männens stigande inträdesålder. Bland kvinnor sågs istället en svag minskning. Det återstår att se om detta beror på att underlaget från SCB som används i beräkningen numera ger upphov till större variation i måttet överlag, eller om det är en kvarstående trend.

Antal år med intjänande av pensionsrätter

För inrikes födda har genomsnittligt antal år med intjänande av pensionsrätter ökat stadigt sedan första mätpunkten 2004. Till en början ökade det genomsnittliga antalet intjänandeår för både män och kvinnor i denna grupp, men mellan 2012 och 2019 låg mäns genomsnittliga antal år still. Kvinnors genomsnittliga antal år med intjänande fortsatte dock att stiga, men från en lägre nivå. Mellan 2019 och 2021 har det genomsnittliga antalet intjänandeår återigen ökat för både män och kvinnor, men ökningen har varit störst bland kvinnor. Skillnaden mellan könen har mellan 2004 och 2022 minskat från 8,0 till 0,8 år. För utrikes födda har utvecklingen sett annorlunda ut. I denna grupp har det genomsnittliga antalet intjänandeår inte ökat, men däremot har skillnaden mellan könen vuxit.

Effekter av höjda åldersgränser i pensionssystemet

År 2020 höjdes den lägsta åldern för uttag av allmän inkomstgrundad pension från 61 till 62 år. De som först påverkades av den höjda åldersgränsen var personer födda 1959. I denna födelsekohort kunde ingen ta ut allmän pension vid 61 års ålder, men jämfört med äldre födelsekullar var det istället en större andel som började ta ut pension vid 62 års ålder. Samma princip gällde för den efterföljande årskullen, de födda 1960. Den andelen som tog ut pension vid 62 års ålder bland dem födda 1959 och 1960, 13,8 procent respektive 14,0 procent, var dock lägre än den andel av årskullar födda 1956-1958 som tog ut sin pension vid antingen 61 eller 62 års ålder, 16,7 procent och 18,5 procent. Det bör noteras att även om andelen som tog ut sin pension vid 61 års ålder stadigt ökat för varje ny årskull så sågs en ovanligt stor ökning för årskullen född 1958. Detta skulle kunna vara en effekt av att många ville "passa på" att gå i pension innan de nya reglerna infördes nästkommande år. Årskullen 1958 är därför en inte

helt rättvisande jämförelsepunkt. 2020 höjdes även den så kallade LAS-åldern¹ från 67 till 68 år för de flesta avtalsområdena.

Det mått som speglar nya uttag av allmän pension är medelpensioneringsåldern och den relativt stora ökningen på 0,4 år som inträffade för detta mått år 2020 beror troligtvis på de höjda åldersgränserna. I och med att det var vanligare bland män än kvinnor att ta ut pension vid 61 års ålder ökade medelpensioneringsåldern mest i den gruppen. Mellan 2020 och 2022 har medelpensioneringsåldern minskat och ligger nu på 64,8 år för både män och kvinnor. Vad minskningen beror på har inte undersökts.

Andelen per årskull som började ta ut pension vid 67 års ålder var relativt oförändrat under 2022. Bland de födda 1953 och 1954 var det 5,1 procent respektive 4,8 procent som började ta ut allmän pension vid 67 års ålder medan andelen för de födda 1955 var 5,2 procent. Andelen som började ta ut sin pension vid 68 års ålder ökade, från 2,0 och 2,7 procent bland dem födda 1952 respektive 1953 och till 3,2 procent för dem födda 1954. Höjningen av den så kallade LAS-åldern är en trolig orsak till att en större andel skjutit upp sin pensionsuttag till 68 års ålder.

Den förväntade och iakttagna effekten av dessa regelförändringar på pensionsnivåernas utveckling är marginell. Höjningarna av 65 års-gränsen till 66 år som sker i år, 2023, förväntas medföra betydande höjningar av medelpensioneringsåldern och utträdesåldern ur pensionsintjänande. Den "säkra" effekten beror i hög grad på att personer med sjukersättning, tidigare benämnt förtidspension, kommer att ha sjukersättning ett år längre. Den samhällsekonomiskt viktigare utvecklingen är utträdesålder ur arbetskraften och ur lönearbete. Regelförändringarnas förväntade effekt på dessa åldrar är osäker, men kommer att framgå i kommande års rapportering.

Inledning

Rapporten är Pensionsmyndighetens svar på ett uppdrag i 2023 års regleringsbrev. Uppdraget är årligt återkommande och innefattar att redovisa genomsnittlig ålder för uttag av pension, genomsnittlig in- och utträdesålder på arbetsmarknaden samt genomsnittligt antal år med intjänande av pensionsrätt. I tillägg till detta uppdrag ska Pensionsmyndigheten även långsiktigt följa upp och utvärdera effekterna av de höjda åldersgränser i pensionssystemet som följer av Pensionsgruppens pensionsöverenskommelse den 14 december 2017.² Uppföljningen ska fokusera på vilken effekt de förändrade reglerna har på utträdesålder, pensionsålder och pensionsnivåer.

Pensionsmyndighetens mått

Det finns olika sätt att definiera och mäta genomsnittlig pensionsålder beroende på vad det är för beteende i befolkningen man vill fånga. I rapporten redovisar Pensionsmyndigheten resultaten från flera olika mått för att ge en nyanserad och bred bild av individernas faktiska pensioneringsbeteende. De två typer av statistiska mått för pensionsålder som Pensionsmyndigheten publicerar varje år benämner vi *medelpensioneringsålder* och *utträdesålder*. Det senare innehåller i sin tur tre mått som ger olika perspektiv på pensionsålder. Siffrorna i rapporten avser utvecklingen fram till och med 2022, om inget annat anges.

Medelpensioneringsålder visar genomsnittsåldern för de kvinnor och män som börjar ta ut allmän pension under ett givet år. Inom det allmänna pensionssystemet har individen kunnat påbörja uttag av de inkomstgrundande pensionerna tidigast vid 62 års ålder medan garantipension kunnat fås först från 65 års ålder³. De som påbörjar uttag av allmän pension kan fortsätta arbeta parallellt med att de tar ut pensionen.

De tre mått som ingår i gruppen utträdesålder visar tre olika aspekter av utträde. *Utträdesålder ur arbetskraften* visar den genomsnittliga åldern då individerna inte längre ingår i arbetskraften. *Utträdesålder ur lönearbete* fångar den genomsnittsålder då individerna slutar få inkomst av lön. *Utträdesålder ur pensionsintjänande* visar den genomsnittliga åldern för när individerna slutar tjäna in pensionsrätter, det vill säga när de slutar tjäna in till den inkomstgrundande pensionen i det allmänna pensionssystemet.

Utöver medelpensioneringsålder och utträdesålder publicerar Pensionsmyndigheten tre mått som belyser inträdesåldern på arbetsmarknaden och i pensionssystemet. Dessa tre mått är motsatsen till de mått som mäter utträdesåldern och innefattar *Inträdesålder i arbetskraften*, *Inträdesålder i lönearbete* samt *Inträdesålder i pensionsintjänande*.

Ett ytterligare mått som Pensionsmyndigheten publicerar årligen är genomsnittligt *antal år med intjänande* till den inkomstgrundande pensionen i det allmänna pensionssystemet, bland dem som började ta ut inkomstpension under året. Måttet redovisas separat för inrikes och utrikes födda. Genomsnittligt antal år med intjänande för inrikes födda tillsammans med medelpensioneringsålder, samt måtten för inträde och utträde i pensionsintjänandet ger en bild av hur länge individerna i genomsnitt tjänar in till pensionen och när i livet intjänandet sker.

Beräkningarna i denna rapport är gjorda med uppgifter från Pensionsmyndighetens datalager (Pedal), Eurostat och Statistiska centralbyrån (SCB).

– Varför är arbetslivets längd intressant?

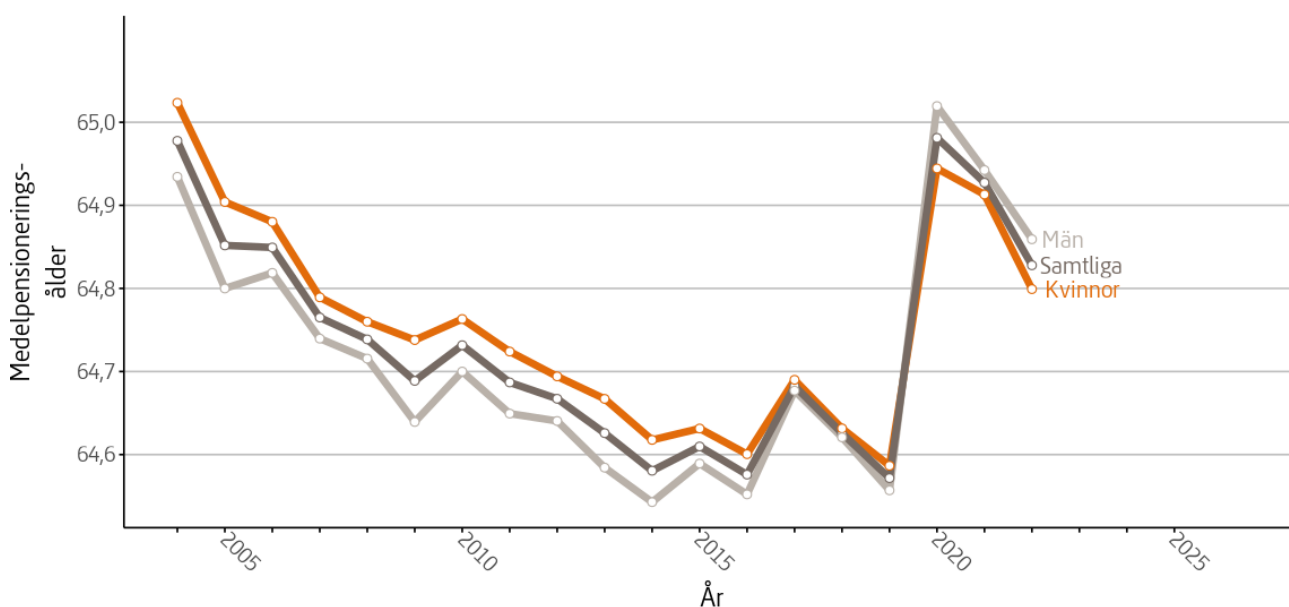
Till grund för den inkomstgrundade allmänna pensionen ligger de förvärvsaktivas livsinkomster och den allmänna inkomstutvecklingen i samhället. Cirka 60 procent av Sveriges totala skatteintäkter kommer från skatt på arbete, främst inkomstskatt och arbetsgivaravgift.⁴ Mot bakgrund av den betydelse som förvärvsarbete har för de äldres försörjning och övriga delar av välfärden är det av samhällsekonomiskt intresse att även redovisa måtten för inträdesålder respektive utträdesålder. Genom de mått som redovisas i rapporten beskrivs människors intjänande till pensionen, inklusive deras in- och utträde i arbetslivet samt deras pensioneringsbeteende. Det betyder också att eventuella förändringar i beteenden kan uppmärksammas.

Medelpensioneringsålder

Medelpensioneringsålder mäter den genomsnittliga åldern bland de kvinnor och män som förändrar sitt uttag av allmän pension under ett givet år. Förändring kan bestå i att en person påbörjar uttag av allmän pension eller att en person ändrar i vilken omfattning pensionen tas ut. I beräkningen viktas partiella uttag av pension så att exempelvis ett halvt uttag av pension räknas som en halv pensionering.

Medelpensioneringsåldern för 2022 var 64,8 år. Skillnaden mellan män och kvinnor var liten, 64,8 år för kvinnor och 64,9 år för män, se [figur 1](#). Observera skalan i diagrammet, variationen över tid kan se större ut än den egentligen är. Skillnaden mellan den högsta och lägsta medelpensioneringsåldern i detta tidsintervall var 0,4 år, det vill säga knappt fem månader.

Figur 1 Medelpensioneringsåldern i Sverige, utveckling över tid

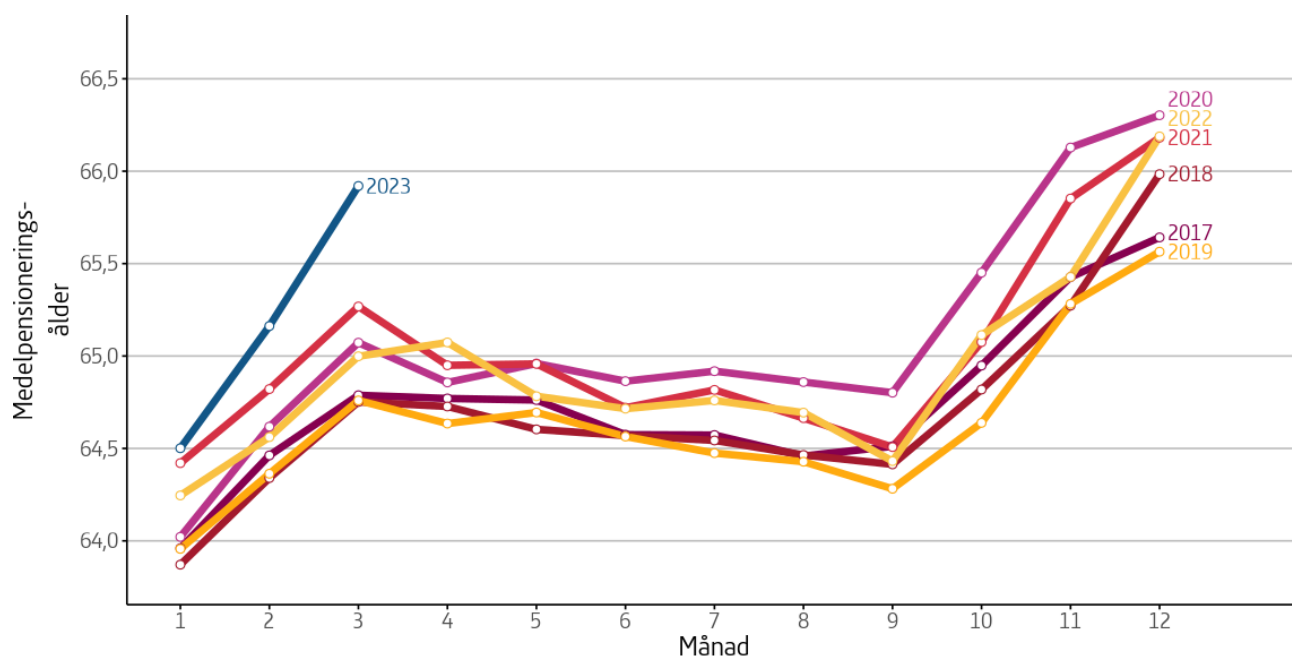

Källa: Pedal

Efter att sedan 2004 långsamt ha minskat ökade medelpensioneringsåldern kraftigt under 2020 till följd av de höjda åldersgränserna i det allmänna pensionssystemet. Dels höjdes den lägsta åldern för uttag av allmän pension från 61 till 62 år, dels höjdes den så kallade LAS-åldern från 67 till 68 år. Efter 2020 har den nedåtgående trenden återupptagits, om än från en högre nivå. Skulle samma trend fortsätta ostört, utan till exempel åldershöjningar i systemet, skulle nivån vara åter på 2019:s nivå under 2024.

Figur 2 visar medelpensioneringsåldern per månad.

Figur 2 Medelpensioneringsålder per månad

Källa: Pedal

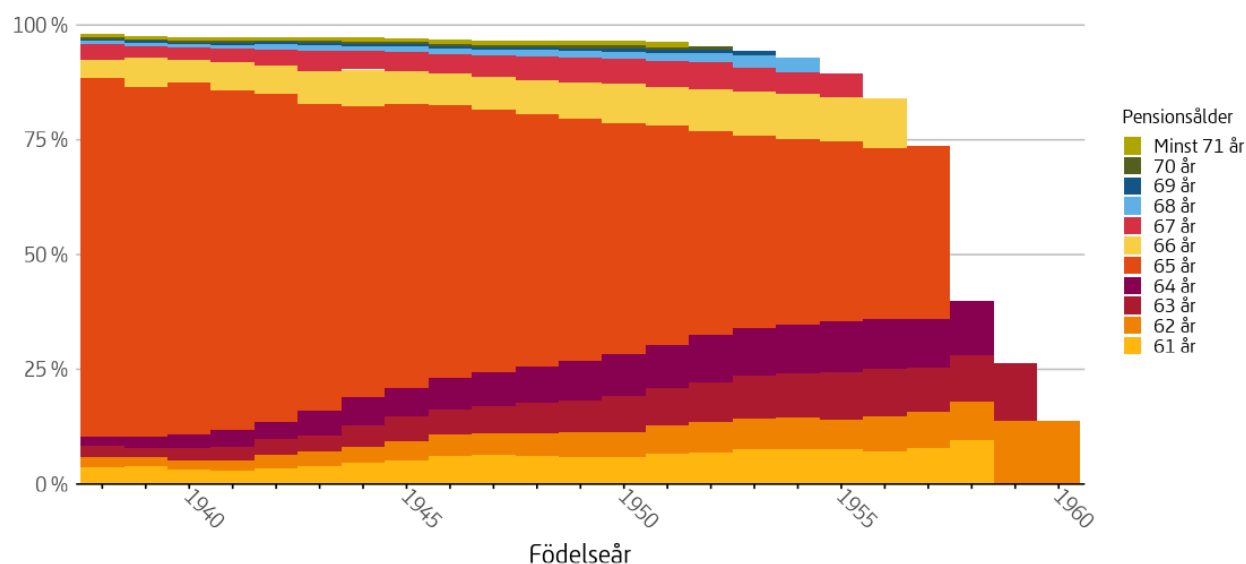
Under det första kvartalet 2023 höjdes medelpensioneringsåldern markant, både i förhållande till föregående år, men även jämfört med höjningen 2020. Förklaringen till det är att den tidigaste uttagsålder vid årsskiftet höjdes från 62 till 63 år. Samtidigt höjdes åldersgränsen för tidigast uttag av garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg från 65 år till 66 år.

Att medelpensioneringsåldern per månad ökar i slutet av varje år beror på att färre personer med hög inkomst påbörjar uttag av pension under dessa månader. En större andel av de som påbörjar uttag av pension i november och december är därför berättigade till garantipension⁵. Denna grupp har historiskt börjat ta ut sin pension vid 65 år, då deras pensionsnivåer ofta inte blir högre av att vänta. För månaderna i slutet av året utgör garantipensionärerna alltså en stor andel av alla nya pensionärer och deras tidigaste uttagsålder, 65 år, drar upp medelpensioneringsåldern. För personer som inte baserar sin pensioneringstidpunkt på sitt födelsedatum är januari är den vanligaste pensioneringsmånaden.

Spridning i uttag av pension

Att spridningen i medelpensioneringsålder inte är större än 0,4 år mellan 2004 och 2022 kan ge ett intryck av att människors pensioneringsbeteende förändrats relativt lite under denna period. Om spridningen av uttagsålder studeras över tid ser man dock att så inte är fallet, se figur 3.

Figur 3 Andel nyblivna pensionärer per ålder och årskull

Källa: Pedal

För årskullen född 1938 gick 78 procent i pension vid 65 år. För varje efterföljande årskull minskar andelen som gått i pension vid 65 års ålder. I årskull 1957, som fyllde 65 år under 2022, var det 38 procent som gick i pension vid 65 år. Det är en större andel av de nyblivna pensionärerna som valt att gå både före och efter 65 år i jämförelse med tidigare års pensionärer.

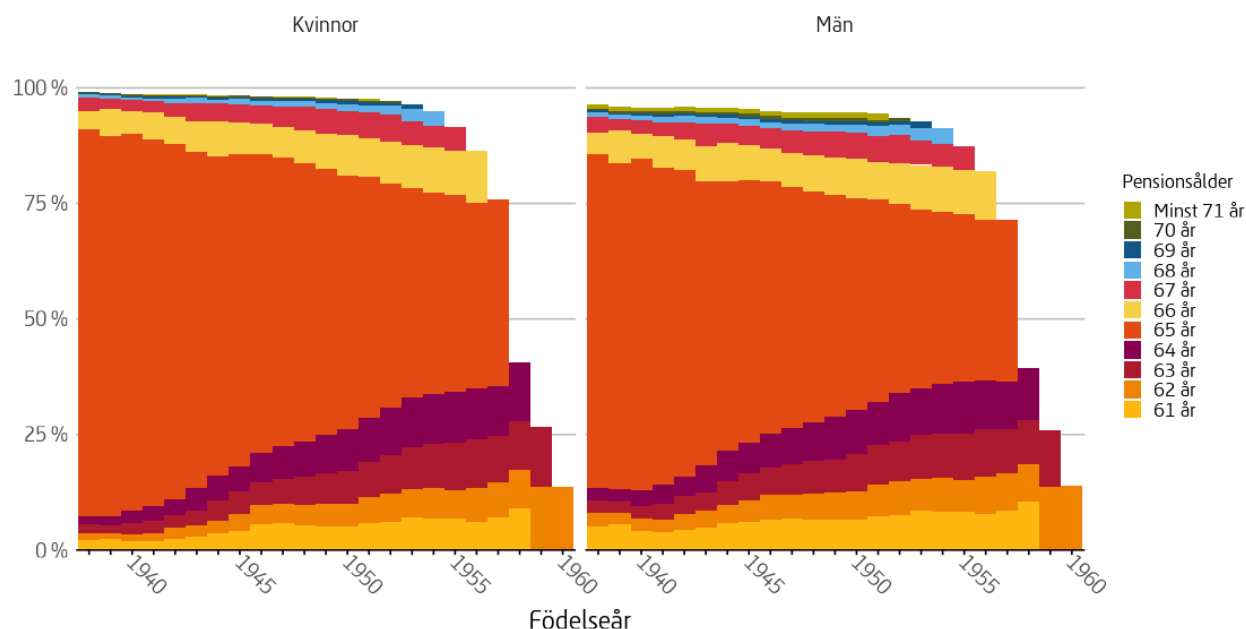
De yngre generationerna tar alltså oftare ut pensionen i tidigt jämfört med föregående generationer. Att fler och fler yngre tar ut pensionen innan 65 kan det finnas flera förklaringar till, till exempel att de möjligtvis värderar sin fritid högre än äldre generationer. Eventuellt har fler sett en möjlighet att kompensera den lägre allmänna pensionen med tjänstepension. Om tjänstepensionen tas ut under en kortare tidsperiod, till exempel under 10 år, snarare än under resten av livet, kan pensionsnivån för individen bli lägre. Hur en individ värderar pengar nu jämfört med senare, eller pengar som ung pensionär jämfört med äldre pensionär skiljer sig från person till person. En annan förklaring kan vara att det har blivit vanligare att personer väljer, självständigt eller på andras inrådan, att ta ut sin pension tidigt för att investera den i någon finansiell sparprodukt i hopp om att få en bättre avkastning. Det är en spekulation som kan vara såväl lyckosam som olycklig.⁶ Det kan även vara fler som tar ut pensionen tidigt på grund av avsaknad av andra inkomster. Antalet personer med sjukersättning i 60–64 års ålder har minskat från 150 000 personer år 2004 till 49 000 personer år 2022.

Samtidigt finns det en motsatt, om än mindre omfattande, trend bland de yngre generationerna att istället börja ta ut pensionen i högre åldrar. En anledning till detta kan vara insikten om att det leder till en högre inkomstgrundad pension. Den positiva livslängdsutvecklingen innebär att storleken på den inkomstgrundade pensionen minskar för varje yngre årskull, allt annat lika, om pensionsåldern hålls konstant. En annan förklaring är att det har varit skattemässigt gynnsamt att fortsätta arbeta efter 65 års ålder vilket kan leda till att fler väntar med att ta ut den allmänna pensionen. Andelen som började ta ut pension vid 67 års ålder steg från 2,3 till 6,0 procent under perioden 2004–2019. Denna trend bröts dock år 2020 då andelen sjönk till 5,1 procent. Under 2022 låg andelen på 5,2 procent, efter att ha sjunkit något året innan. Den nya, något lägre, nivån kan eventuellt vara en effekt av att den så kallade LAS-åldern höjdes från 67 till 68 år under 2020 och att färre därmed fick sina tjänster avslutade vid 67 års ålder. Tittar man istället på andelen som tar ut sin pension vid 68 respektive 69 års ålder, så har båda dessa andelar ökat betydligt jämfört med år 2020. Då låg andelarna på 2,0 och 0,8 procent, år 2022 låg de på 3,2 och 1,2 procent.

Notera i [figur 3](#) att när alla personer i en årskull har gått i pension, borde alla andelar för årskullen summera till 100 procent. Av figuren framgår att inte ens andelarna för årskullen födda 1938, som kommer att fylla 85 år under året, når upp till 100 procent, utan för år 2022 kommer den årskullen enbart upp till 98 procent. Det beror på att en liten andel personer i åldersgruppen ännu inte har tagit ut sin pension. I stor utsträckning handlar det om personer som bor utomlands och risken finns att de aldrig börjar ta ut sin svenska pension. Personerna utomlands kan också vara avlidna utan att ha registrerats som avlidna i svenska register. Det är dock oftast små pensionsbelopp det handlar om.

En jämförelse mellan kvinnor och män visar att utvecklingen är relativt lika för båda könen, tidigare har männen för alla årskullar i något större utsträckning pensionerat sig före eller efter 65 års ålder. Under 2022 blev de emmelertid så att för de födda 1958 var det något fler kvinnor än män som gick i pension före 65 års ålder, se [figur 4](#). Det var fortfarande fler män än kvinnor som började ta ut sin pension efter 65 år. Ungefär 40 procent av alla kvinnor och 35 procent av alla män som började ta ut pension vid 65 år.

Figur 4 Andel nyblivna pensionärer per ålder, årskull och kön

Källa: Pedal

Det finns flera förklaringar till att kvinnor har varit mer benägna än män att gå i pension vid 65 års ålder. En förklaring är att kvinnor över 60 år oftare har sjukersättning. För personer med sjukersättning har ersättningen per automatik övergått i allmän pension när de fyllt 65 år ⁷. Kvinnor har också oftare ett lägre intjänande till pension än män och det gör att det är vanligare att kvinnor är berättigade till garantipension. Garantipensionen har beviljas tidigast från 65 års ålder ⁸ och det finns för dem med garantipension få ekonomiska drivkrafter att skjuta upp uttaget. Dessa två anledningar sammantaget är troligtvis den främsta förklaringen till att det är vanligare bland kvinnor än bland män att påbörja uttag av allmän pension vid 65 års ålder.

Länge har 65 år setts som den normala åldern för pensionering. Figur 3 och 4 visar att denna norm fortfarande finns, men att den blir allt svagare.

Utträdesålder

Olika sätt att mäta utträdesålder

Utträdesålder mäter den genomsnittliga åldern för när individer lämnar arbetslivet. Pensionsmyndigheten redovisar tre olika varianter på måttet, där skillnaden främst ligger i vad individen utträder från. Dessa mått är:

- Utträdesålder ur arbetskraften
- Utträdesålder ur pensionsrättsintjänande
- Utträdesålder ur lönearbete

Sammantaget kan de tre måtten verka som indikatorer på olika utvecklingar i samhället. Det finns en del skillnader mellan måtten.⁹ Gemensamt för måtten är dock att de är framtagna på liknande sätt som när man i befolkningsstatistiken beräknar den förväntade återstående medellivslängden. Utträdesåldern innehåller därmed ett slags prognosmoment och bör egentligen kallas för den förväntade utträdesåldern.

Inget av måtten beskriver således det faktiska utträdet, då detta inte lätt kan definieras: en person kan till exempel utträda flera gånger, det vill säga sluta arbeta för att sedan börja arbeta på nytt. Det är inte nödvändigtvis det sista utträdet som är mest intressant. Den absoluta nivån på måtten är beroende av vilka definitioner som används och är därmed i viss mån godtycklig. Det som är av intresse är dels att jämföra olika grupper eller länder, dels att följa utvecklingen över tid.

Utträdesålder ur arbetskraften beskriver då en äldre person lämnar arbetskraften. Måttet använder statistik från arbetskraftsundersökningarna (AKU) som baseras på enkätundersökningar från SCB.¹⁰ I arbetskraften ingår både sysselsatta och arbetslösa. Även en föräldraledig eller sjukskriven person med bakomliggande anställning räknas som sysselsatt, och ingår därmed i arbetskraften.¹¹ Till de arbetslösa räknas de som aktivt söker arbete, inklusive studenter. Tillsammans räknas de sysselsatta och arbetslösa som den arbetskraft som står till arbetsmarknadens förfogande. De som inte arbetar eller aktivt söker jobb anses stå utanför arbetsmarknaden. Stora grupper som står utanför arbetsmarknaden är studenter som inte arbetar eller söker arbete, latent arbetslösa och pensionärer.

Utträdesålder ur pensionsrättsintjänande har som syfte att beskriva åldern där intjänandet i det allmänna pensionssystemet i genomsnitt upphör. I pensionsrättsintjänande ingår de individer som har pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp. I pensionsgrundande inkomst ingår löneinkomst, inkomst från aktivt bedriven näringsverksamhet och även socialförsäkringsersättningar. Pensionsgrundande belopp ges vid studier, barnår, plikttjänstgöring samt viss sjuk- och aktivitetsersättning.

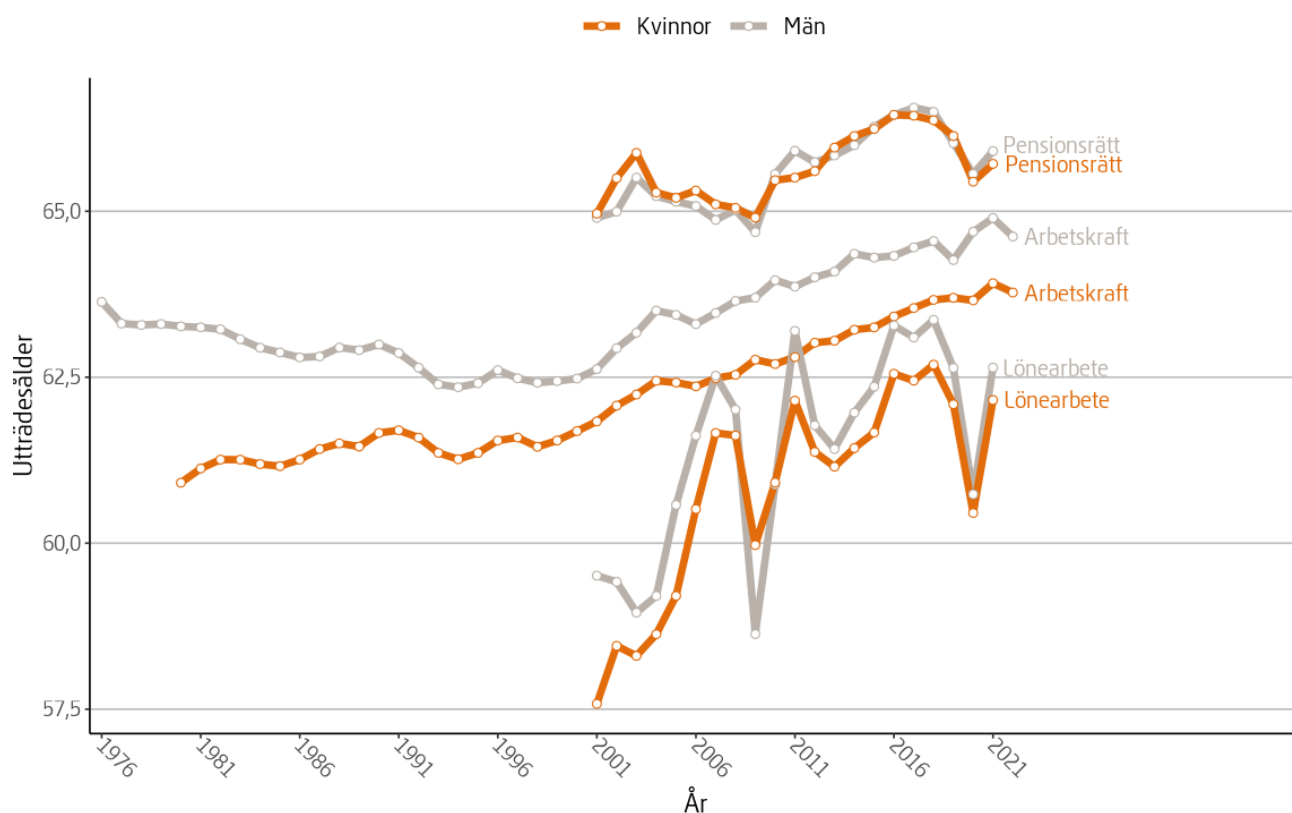
Utträdesålder ur lönearbete syftar till att ha ett samhällsekonomiskt perspektiv som visar när personer i genomsnitt slutar att försörja sig själva genom förvärvsarbete. Endast rena löneinkomster räknas med, inklusive inkomster från aktivt bedriven näringsverksamhet. Föräldrapenning, sjukpenning, a-kassa, aktivitetsstöd et cetera är alltså borträknade. Gränsen för när en person kan anses försörja sig är satt till en inkomst före skatt på 2,0 inkomstbasbelopp, vilket 2022 motsvarar 142 000 kronor.¹²

De senare två måtten utgår från pensionsrätter som fastställs först två år efter inkomståret. Detta innebär att måtten nu kan redovisas till och med år 2021. Utträdesålder ur arbetskraften däremot kan redovisas till och med år 2022.

Utvecklingen av de olika måtten för utträdesåldrar spretar för de senast beräknade åren, se figur 5. Utträdesåldern ur lönearbete för 2021 ökar kraftigt, även utträdesåldern ur

pensionsrättsintjänande ökar något. Utträdesåldern ur arbetskraften för 2021 ökade för båda könen ¹³, 2022 sågs istället en viss minskning. Arbetskraftsundersökningarna från SCB har i enlighet med en EU-förordning förändrats efter den 1 januari 2021 vilket kan innebära tidsseriebrott för utträdesåldern ur arbetskraften. Detta kan ha påverkat resultaten ovan.¹⁴

Figur 5 Utträdesålder mätt med olika definitioner

Källa: Pedal, SCB och Eurostat.

Kvinnors utträdesålder ur arbetskraften närmade sig männens från 1980-talet fram till år 2000. Sedan dess har skillnaden legat stabilt på cirka ett år. För övriga utträdesmått är skillnaden mellan könen betydligt mindre.

Inträdesålder

Olika sätt att mäta inträdesålder

Inträdesålder syftar till att fånga den ålder då individer i genomsnitt börjar arbeta och tjäna in pensionsrätter till sin framtida pension. Pensionsmyndigheten redovisar tre olika varianter på måttet, där skillnaden främst är vad man inträder i. De tre måtten är:

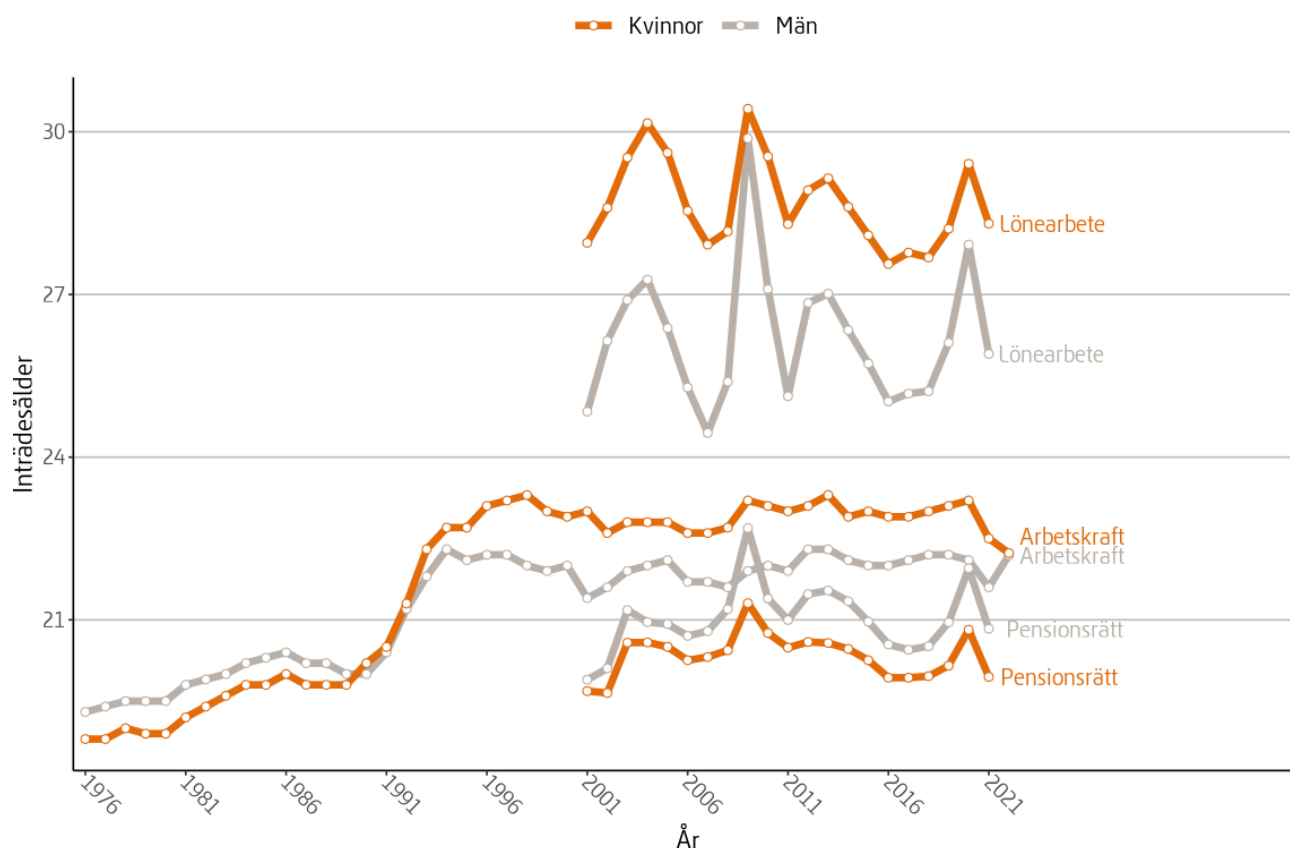
- Inträdesålder i arbetskraften ¹⁵
- Inträdesålder i pensionsintjänande
- Inträdesålder i lönearbete

Måtten beräknas på ungefär samma sätt som motsvarande mått för utträdesålder, med skillnaden är att man här räknar spegelvänt. ¹⁶

Inträdesålder i lönearbete minskade med 2,0 år för män och 1,1 år för kvinnor år 2021. Det finns en liknande tendens om man ser till pensionsrättsintjänande, se [figur 6](#). Inträdesålder i arbetskraften baseras på enkätundersökningar istället för taxerad inkomst. Männens inträdesålder i arbetskraften låg ganska konstant runt 22,1 år under perioden 2016–2020, men under 2021 föll den något till 21,6 år. Även för kvinnor sjönk inträdesåldern något, från att ha legat på en nivå kring 23 år under samma period till 22,5 år år 2021. För år 2022 ses för första gången på mycket länge motsatta trender hos kvinnor och män, männens inträdesålder ökar kraftigt samtidigt som kvinnornas minskar något. Detta innebär att inträdesåldrarna för respektive kön konvergerar och hamnar på 22,2 år. Ur ett längre perspektiv är detta en återgång till männens tidigare nivå för inträdesålder efter avvikelsen 2021, medan kvinnornas inträdesålder fortsätter sjunka.

Orsaken till detta är inte klarlagt. Som nämns i tidigare avsnitt gällande utträdesålder har arbetskraftsundersökningarna från SCB i enlighet med en EU-förordning förändrats efter den 1 januari 2021 vilket kan innebära tidsseriebrott. Det är därför möjligt att resultaten ovan beror på förändringar i undersökningarna, snarare än faktiska förändringar av inträdesåldrar. ¹⁷

Figur 6 Inträdesålder mätt med olika definitioner

Källa: Pedal, SCB och Eurostat.

Under 1970- och 80-talet ökade inträdesåldern i arbetskraften långsamt, för att vid 1990-talskrisen och den utvidgning av högre utbildning som då genomfördes skjuta i höjden. Efter 1990-talet har inträdesåldern i arbetskraften varit tämligen konstant. Inträdesåldern var högre för män än för kvinnor före 90-talskrisen. Orsaken till att kvinnor efter 90-talet har en högre inträdesålder än män torde vara att andelen kvinnor som studerar har ökat kraftigare än motsvarande andel för män.

Männens inträdesålder i pensionsintjänande är högre än kvinnornas. Om man istället ser till inträdesåldern i lönearbete, där kravet är att man ska tjäna mer än två inkomstbasbelopp, är männens inträdesålder lägre än kvinnornas. Anledningen är bland annat att man får pensionsrätt för högre studier, vilket är vanligare bland kvinnor än män. Även sommarjobb och extrajobb kan ge pensionsrätter, samtidigt som de ofta ger en lägre lön. Männens lägre inträdesålder i lönearbete innebär att det är vanligare bland män än kvinnor att få en löneinkomst som är högre än två inkomstbasbelopp i yngre åldrar.

Förändringar i inträdesåldern i lönearbete beror till stor del på utvecklingen av arbetsmarknaden för ungdomar och unga vuxna. År 2020 fortsatte antalet arbetslösa ungdomar att öka. Effekterna av detta kan ses i [figur 6](#). Att inträdesåldern i lönearbete steg 2020 var rimligtvis en effekt av att coronapandemin försämrade många ungas jobbmöjligheter. Detta återspeglas inte i inträdesåldern i arbetskraften år 2021 eftersom många yngre som förlorat arbetet kunde fortsätta söka jobb och därför stanna kvar i arbetskraften.

Arbetslösheten bland ungdomar sjönk sedan under 2021, vilket avspeglas i den sänkning som ses i inträde i arbetskraften.

Antal år med pensionsrätt

I det här avsnittet redovisar vi genomsnittligt antal år med pensionsrätt för de individer som under 2022 påbörjade uttag av inkomstpension. Beräkningarna görs separat för inrikes och utrikes födda personer. Detta då utvecklingen över tid i antal år annars skulle påverkas starkt av hur stor andel av de som pensionerades under året som är födda utomlands. Beräkningen görs bara för personer med minst ett intjänandeår.¹⁸ Sett till både inrikes och utrikes födda var det 2 300 personer som inte hade några intjänandeår av de 120 100 personer som började ta ut pension. Såväl utrikes födda kvinnor som män är starkt överrepresenterade i gruppen som saknar intjänandeår.

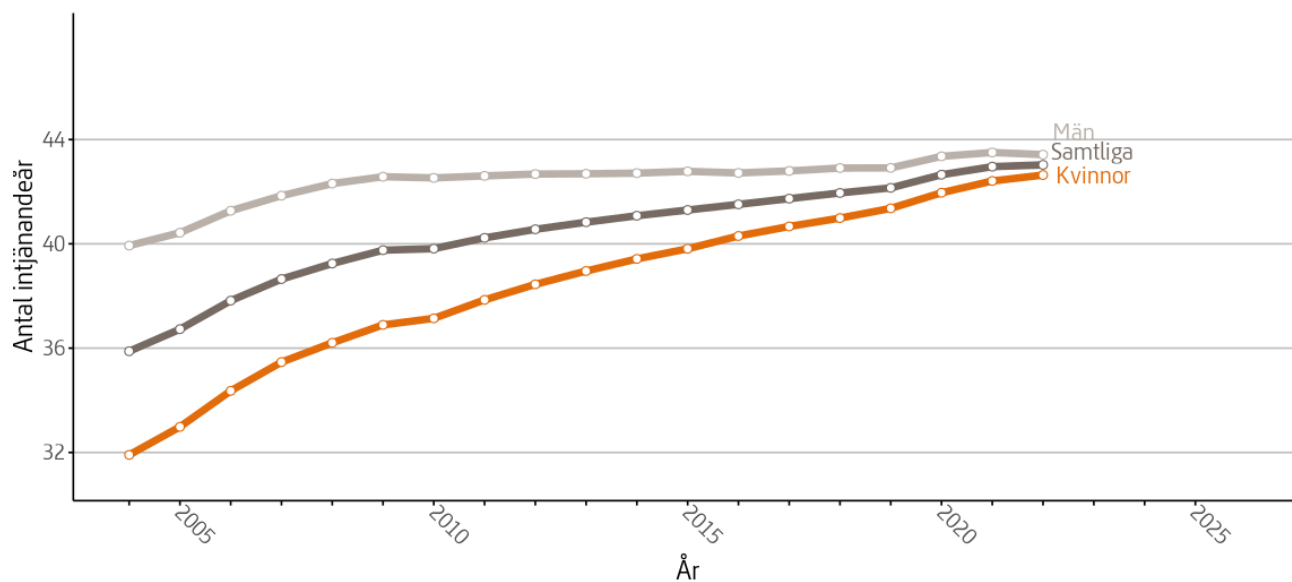
Antalet individer som började ta ut pension är högre 2022 än 2021 och 2020, men ligger på ungefär samma nivå som åren dessförinnan. Anledningen till minskningen för de två föregående åren är att den lägsta pensionsåldern höjdes år 2020 och att två årskullar, de födda 1959 och 1960, kunnat gå i pension först vid 62 års ålder, istället för vid 61 år som tidigare.

Vid beräkningarna har intjänandeåren summerats fram till och med året före första uttag av pension. Detta innebär att eventuellt intjänande som sker efter det första uttaget inte räknas med, vilket medför en viss underskattning av antal år med intjänande. Skälet till att endast räkna intjänandet fram till och med första året för uttag av pension är att säkerställa jämförbarhet över tid.¹⁹

Intjänandet för inrikes födda

I [figur 7](#) ser vi att för hela perioden 2004–2022 har kvinnor i genomsnitt färre intjänandeår än män, samtidigt har det genomsnittliga antalet intjänandeår ökat snabbast för kvinnor. Skillnaden mellan könen har under perioden minskat från 8,0 till 0,8 år, vilket motsvarar ett genomsnitt på 0,4 år per år under perioden. Om takten från de senaste fem åren bibehålls kommer skillnaden i antal intjänandeår mellan inrikes födda kvinnor och män helt försvinna inom två år.

Figur 7 Genomsnittligt antal intjänandeår för inrikes födda som började ta ut pension respektive år

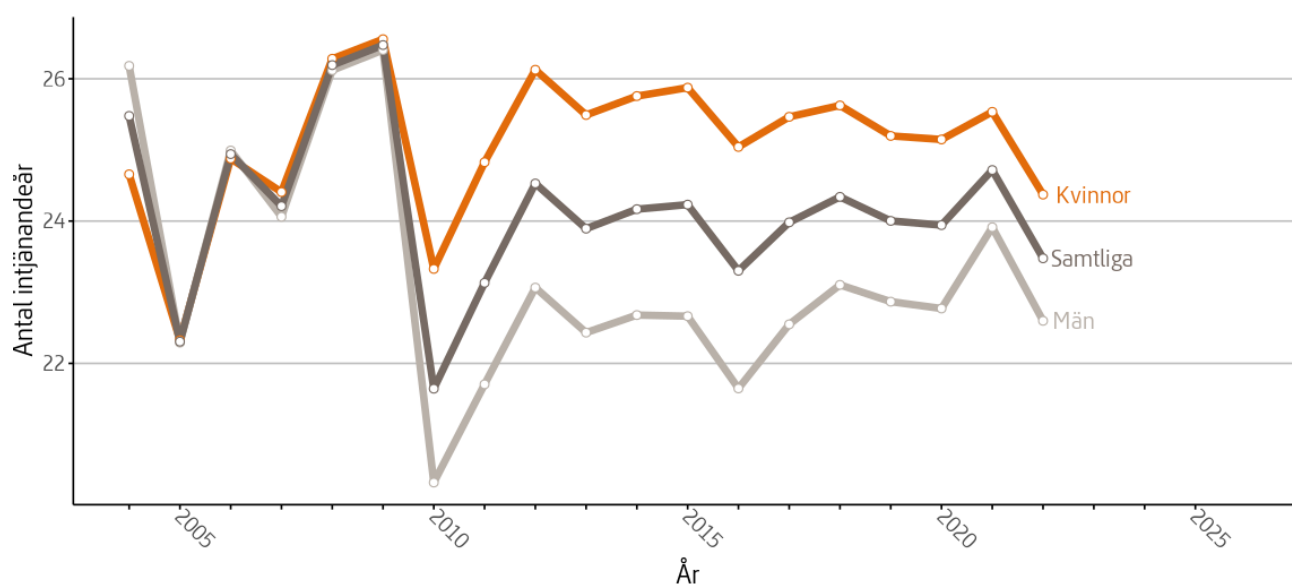

Källa: Pedal

Intjänandet för utrikes födda

Utrikes födda har väsentligt lägre genomsnittligt antal intjänandeår jämfört med inrikes födda, [se figur 8](#). För 2022 var genomsnittet 23,5 år. Kvinnor hade högst genomsnitt, 24,4 år, jämfört med 22,6 år för män.

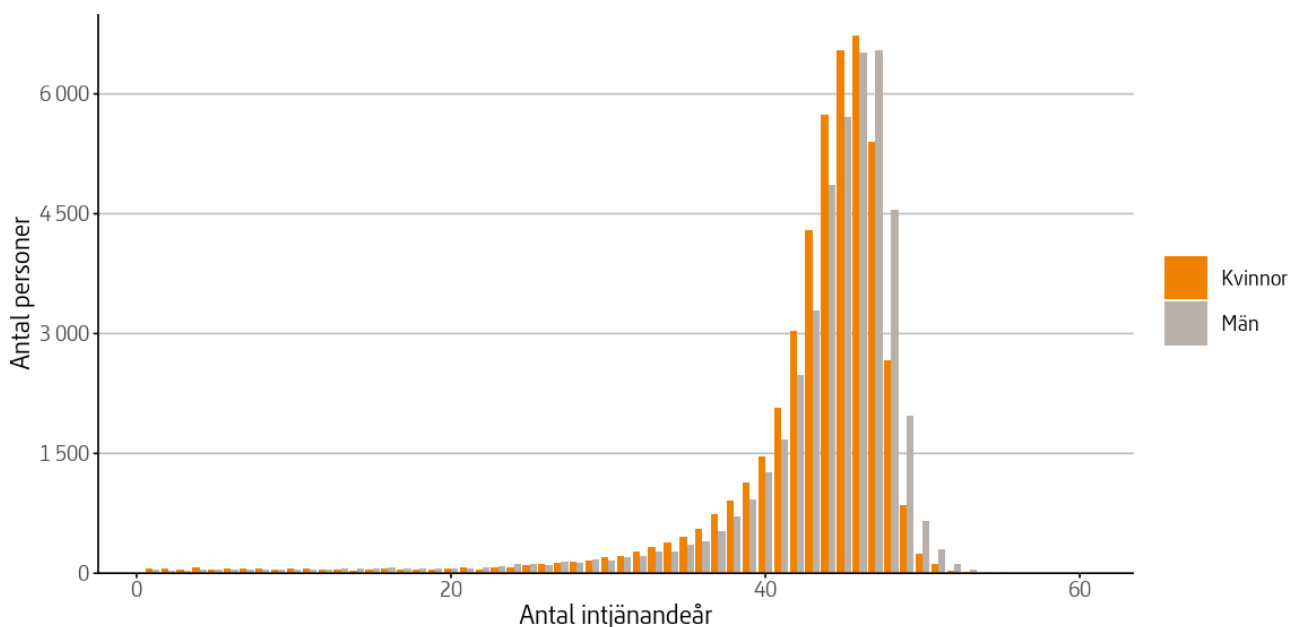
Figur 8 Genomsnittligt antal intjänandeår för utrikes födda som började ta ut pension respektive år

Källa: Pedal

Figur 9 visar spridningen av antalet intjänandeår för inrikes födda personer som började ta ut inkomstpension under 2022. För både män och kvinnor är fördelningen av antalet intjänandeår skev vilket innebär att medelvärde inte blir ett helt representativt mått. Medianvärdet, alltså det mittersta värdet, är 44 år för kvinnor och 45 år för män.

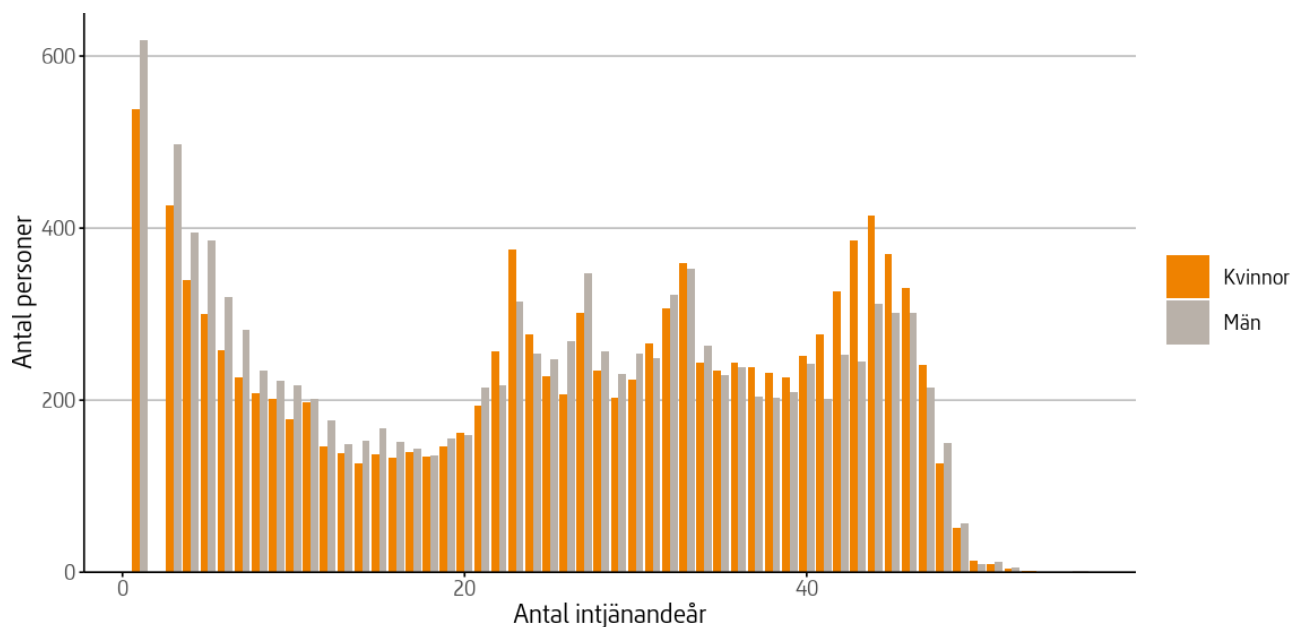
Figur 9 Fördelning av antal intjänandeår för inrikes födda som började ta ut pension 2022

Källa: Pedal

Fördelningen av antal år med pensionsintjänande i gruppen utrikes födda kan ses i [figur 10](#). Spridningen är väldigt stor i denna grupp. Både bland kvinnor och män finns en stor grupp med ett fåtal år av intjänande och även många individer med över 40 års intjänande. Medianvärdet är 23 år för kvinnor och 22 år för män.

Figur 10 Fördelning av antal intjänandeår för utrikes födda som började ta ut pension 2022

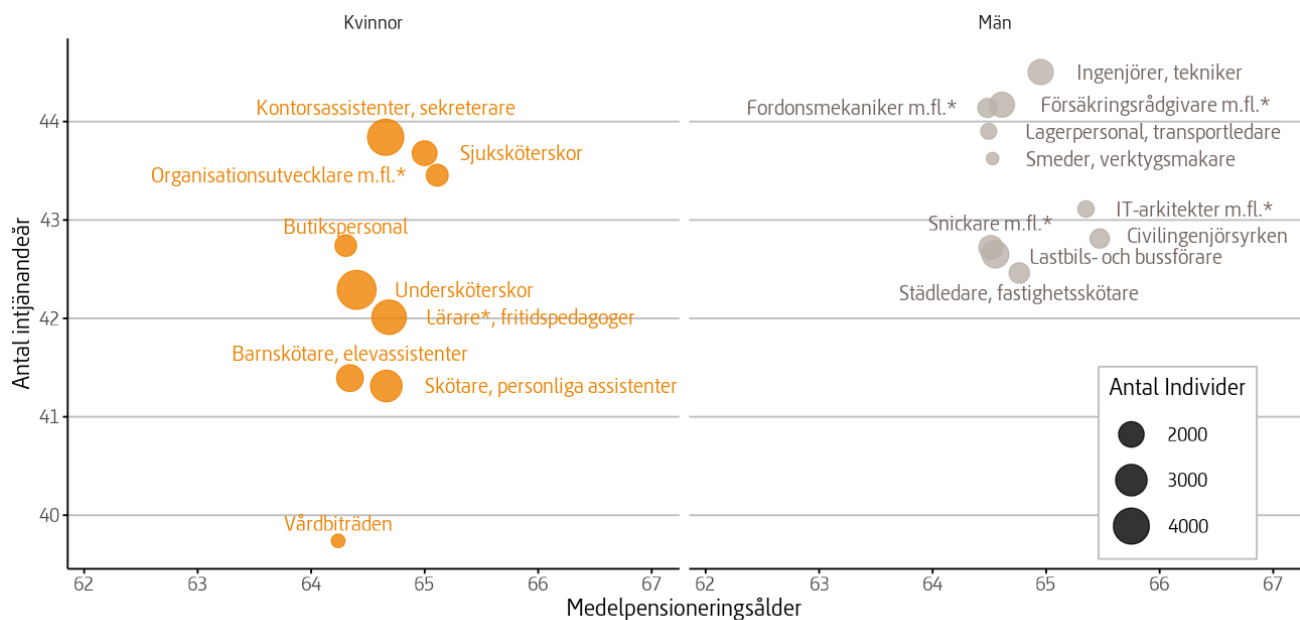
Källa: Pedal

Yrkesuppdelat intjänande

Yrkesgrupp definieras här som senast kända yrke mellan 2014 och 2020 i SCB:s longitudinella databas LISA. Av de 120 100 individer som börjat ta ut inkomstpension under 2022 kunde 76 procent tilldelas ett yrke med denna metod. I [figur 11](#) visas genomsnittligt antal intjänandeår på den stående axeln för de vanligaste yrkena bland individer som började ta ut inkomstpension under 2022 separat för kvinnor och män. För att visa när respektive yrkesgrupp i genomsnitt börjar ta ut pension framgår även den beräknade medelpensioneringsåldern i samma figur. Cirkelnas storlek representerar antalet individer per grupp.

För män visas genomsnittligt antal intjänandeår och medelpensioneringsålder för de tio vanligaste yrkena bland nyblivna manliga pensionärer. Av alla nya manliga pensionärer tillhörde 26 procent något av dessa yrken. För nyblivna kvinnliga pensionärer visas intjänande och medelpensioneringsålder bara för de nio vanligaste yrkena. Detta beror på att den tionde yrkesgruppen, städare och hemservicepersonal, har betydligt färre intjänandeår (34,7 år) än övriga yrkesgrupper vilket försvårar visualisering. Denna yrkesgrupp finns dock med i det bifogade underlaget sist i rapporten. Av alla nya kvinnliga pensionärer var det 39 procent som tillhörde något av de nio yrkena som visas i figuren.

Figur 11 Genomsnittligt antal intjänandeår och medelpensioneringsålder för de vanligaste yrkesgrupperna bland nya kvinnliga och manliga pensionärer

Fler yrken ingår = *. Lärare = Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare; Organisationsutvecklare = Organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister; Försäkringsrådgivare = Försäkringsrådgivare, företagssäljare och inköpare; Snickare = Snickare, murare och anläggningsarbetare; Fordonsmekaniker = Fordonsmekaniker och reparatörer; IT-arkitekter = IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare. Källa: Pedal

Bland dessa yrken är spridningen i antal intjänandeår större än spridningen i medelpensioneringsålder. För kvinnor är spridningen i antal intjänandeår särskilt stor. Den yrkesgrupp med flest intjänandeår, kontorsassistenter, har i genomsnitt 4,1 fler intjänandeår vid pensionering än vårdbiträden (och 9,1 fler intjänandeår än städare och hemservicepersonal som inte visas i figuren). Bland män är skillnaden mellan de yrkesgrupper med högst och lägst intjänande 2,0 år.

Det är värt att notera att det genomsnittliga antalet intjänandeår i samtliga grupper i figuren påverkas av hur länge individer med dessa yrken i genomsnitt bott i Sverige och därmed haft möjlighet att tjäna in till sin pension.

Bilagor och fotnoter

Metodbeskrivning för medelpensioneringsåldern går att ladda hem [här](#) >

Dataunderlag

- [Underlag för medelpensioneringsålder](#) (tsv, 2kB)
- [Underlag för nybeviljande](#) (tsv, 9kB)
- [Underlag för inträdesålder och utträdesålder](#) (tsv, 9kB)
- [Underlag för antal intjänandeår](#) (tsv, 3kB)
- [Underlag för fördelning av intjänandeår](#) (tsv, 6kB)
- [Underlag för yrkesuppdelad data](#) (tsv, 13kB)

Fotnoter

1. Med LAS-åldern avses här pensionsåldern i lagen om anställningsskydd (LAS), efter denna ålder har en anställd inte längre rätt att arbeta kvar.
2. dnr. S2017/07369/SF
3. Dessa åldersgränser höjs ytterligare under 2023, men är inte aktuella för denna rapport
4. Ekonomistyrningsverket (ESV)
5. Tidigare på året finns det fler personer som väljer att ta ut pension i samband med årsskifte, olika lov, sommar, och så vidare. I november och december är det få som väljer att ta ut pension om de inte fyller år denna månad och då kan påbörja uttag av garantipension
6. <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter—broschyrer—faktablad/publikationer/rapporter/2021/Tidigt-uttag-av-pension-i-placeringssyfte-2021.pdf>
7. Från och med 2023 kommer sjukersättningen istället att gå till allmän pension vid 66 års ålder för dem födda 1957 och 1958
8. Från och med 2023 kommer garantipensionen utbetalas från 66 års ålder för dem födda 1957 och 1958
9. För närmare genomgång av måtten *Utträdesålder ur pensionsrättsintjänande* och *Utträdesålder ur lönearbete* se "Registerbaserad in- och utträdesålder" Pensionsmyndigheten 2016-06-29. För beskrivning av metoden som används för måttet *Utträdesålder ur arbetskraften* se "Hur länge arbetar vi i Sverige?" Försäkringskassan Analyserar 2007:6 och "Arbetslivets längd" Pensionsmyndigheten 2011-10-10.
10. Undersökningen producerar internationellt jämförbar statistik av arbetsmarknaden baserad på regelverk från ILO och EU.
11. Sedan den nya EU-förordningen som trädde i kraft 2021 räknas föräldralediga som är borta i mer än tre månader enbart om de har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå
12. Denna nivå motsvarar den gräns som finns i förvärvsvillkoret som används för att erhålla latent pensionsbehållning från pensionsgrundande belopp.

13. Dessa siffror har reviderats på grund av revideringar i AKU. Läs mer om detta:
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/produktrelaterat/aktuellt/korrigerings-av-overenskommen-arbetad-tid/>
14. EU förordning 2019/1700. Det samma gäller även inträdesåldern ur arbetskraften.
15. För att man här ska ses som att ha inträtt enligt "inträdesålder i arbetskraften" krävs för sysselsatta personer minst 20 timmars arbete per vecka exklusive arbete under sommarmånaderna.
16. SCB har periodvis publicerat ett mått "Etableringsålder" som visar vid vilken ålder 75 % av befolkningen är sysselsatt. Det måttet påverkas dock relativt kraftigt av konjunktursvängningar. En anledning till detta är att andelen sysselsatta vid en konjunkturedgång sjunker kraftigare än andelen i arbetskraften (där både sysselsatta och arbetslösa ingår).
17. EU förordning 2019/1700. Det samma gäller även utträdesåldern ur arbetskraften.
18. Kriteriet för att en person ska få tillgodoräkna sig ett inkomstår är att han eller hon har tjänat in minst ett förhöjt prisbasbelopp under året. För 2022 var detta 49 300 kronor. Inkomster som räknas med är 1) pensionsgrundande inkomst för anställda av lönearbete, 2) pensionsgrundande inkomst för anställda med sjukpenning, föräldrapenning, aktivitetssättning, sjukersättning, arbetslöshetsstöd och så vidare, 3) pensionsgrundande inkomst för egenföretagare av lönearbete, 4) pensionsgrundande inkomst för egenföretagare med sjukpenning, föräldrapenning, aktivitetssättning, sjukersättning, arbetslöshetsstöd m.m. och 5) ATP-poäng. Pensionsgrundande belopp exkluderas från beräkningen av intjänandeår, då pensionsgrundande belopp saknar koppling till individens förvärvsarbete.
19. Om även intjänandet efter uttag av pension räknades med i måttet skulle detta leda till att intjänandeåren minskar över tid; personer som exempelvis tog ut pension 2022 har inte haft lika lång tid på sig att tjäna in pensionsrätter som personer som tog ut pension 2021.